

हवामान आधारीत कृषि सल्ला
ग्रामिण कृषि मौसम सेवा, ए.एम.एफ.यु., इगतपुरी,
विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि.
नाशिक.

दूरध्वनी : ०२५५३ २४४०३२

ईमेल: igatpuri.amfu@gmail.com

७२) हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला समितीची साप्ताहिक बैठक दि.०६.१२.२०२४

जिल्हा : नाशिक

मागील आठवड्यातील हवामान (३०/११/२०२४ ते ०६/१२/२०२४)							हवामान घटक	पुढील पाच दिवसांचा हवामान अंदाज (०७/१२/२०२४ ते ११/१२/२०२४)				
३०	०१	०२	०३	०४	०५	०६	दिनांक	०७	०८	०९	१०	११
०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	पाऊस (मिमी)	२.०	०.०	२.०	०.०	०.०
२७.०	२९.०	२८.५	२९.५	२८.२	३१.३	३१.२	कमाल तापमान (अं.से.)	३०	२९	२८	२७	२७
१२.८	१५.६	१७.०	२०.०	२३.०	२२.०	२१.०	किमान तापमान (अं.से.)	१८	१५	११	१०	१०
निरभ्र	ढगाळ	ढगाळ	अ: ढगाळ	ढगाळ	अ: ढगाळ	अ: ढगाळ	ढग स्थिती (आकाश)	अ: ढगाळ	अ: ढगाळ	अ: ढगाळ	अ: ढगाळ	ढगाळ
५२	५५	७०	६९	७६	८६	८८	सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (%)	९५	९४	९१	९२	९१
२३	२४	३६	४६	५६	५४	३०	दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (%)	८१	८२	८१	८१	८०
९.९	६.२	९.३	९.८	१०.०	५.३	४.८	वाऱ्याचा वेग (किमी/तास)	२	२	३	४	८

हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला

पीक	अवस्था	कृषि विषयक सल्ला
हवामान सारांश		पुढील पाच दिवसाचा अंदाज लक्षात घेता दि. ०७ डिसेंबर २०२४ रोजी हलक्या पावसाची शक्यता आहे व उर्वरित दिवस हवामान थोडे उष्ण व दमट राहण्याची शक्यता आहे. आकाश पुढील पाच दिवस अंशतः ढगाळ राहील. तसेच कमाल तापमान २७-३० डिग्री सें. व किमान तापमान १०-१८ डिग्री सें. दरम्यान राहण्याची शक्यता आहे तसेच वा-याचा वेग २-८ कि.मी/तास या दरम्यान राहण्याची शक्यता आहे.
हवामान सतर्कता / इशारा:		हवामानाचा अंदाज आणि इशारा लक्षात घेता नाशिक जिल्ह्यात (दि. ०६ डिसेंबर २०२४ रोजी हलका ते मध्यम) तसेच घाट क्षेत्रात काही ठिकाणी दि. ०६ व ०७ डिसेंबर २०२४ रोजी हलक्या पावसाची शक्यता परिस्थितीच्या अनुषंगाने कृषी क्षेत्रावर पडणाऱ्या प्रभावा आधारित अंदाज (०६.१२.२०२४ रोजी आर एम सी मुंबईद्वारे जारी केलेल्या जिल्हास्तरीय अंदाज आणि चेतावणीवर आधारित)
सामान्य सल्ला		वेलवर्गीय भाजीपाला पिके कीड नियंत्रण वेलवर्गीय भाजीपाला फळांवर फळमाशीचा प्रादुर्भाव दिसून येण्याची शक्यता आहे. नियंत्रणासाठी फुले येण्याच्या काळात 'क्यू ल्यूर' कामगंध सापळे एकरी ५ या प्रमाणात मंडपात लावावेत. फळांची काढणी योग्य पकतेस करावी. प्रादुर्भावग्रस्त फळांमधून फळमाशीची उत्पत्ती वाढत असल्याने अशी फळे गोळा करून नष्ट करावीत. वेलांखालील माती वेळोवेळी हलवून घ्यावी. कारली, पडवळ, दुधी भोपळा, दोडका या पिकांवर तांबडे भुंगेरे, मावा, तुडतुडे, फुलकिडे, पांढरी माशी इत्यादी किडींचा प्रादुर्भाव दिसून येतो. यासाठी ५ टक्के निंबोळी अर्काची किंवा अँझाडीरॅक्टीन (३०० पीपीएम) ५ मि.ली. प्रति लिटर पाणी या प्रमाणे प्रतिबंधात्मक फवारणी करावी. कोबीवर्गीय पिके आंतरमशागत कोबीवर्गीय पिकांची मुळे उथळ असल्यामुळे पाण्याच्या पाळ्या वरचेवर नियमित द्याव्यात. या पिकास गड्डा तयार होण्याच्या वेळी पाण्याचा ताण पडल्यास गड्डे लहान राहतात. लागवडीनंतर गरजेनुसार एक किंवा दोन खुरपण्या करून माती भुसभुशीत आणि पीक तणविरहित ठेवावे.
संदेश		हलक्या पावसाचा अंदाज लक्षात घेता, कापणी / मळणी केलेल्या खरीप पिकांना प्लास्टिक पेपर किंवा ताडपत्रीने झाकावे किंवा सुरक्षित जागेवर ठेवावे.

हवामान आधारीत कृषि सल्ला
ग्रामिण कृषि मौसम सेवा, ए.एम.एफ.यु., इगतपुरी,
विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि.
नाशिक.

दूरध्वनी : ०२५५३ २४४०३२

ईमेल: igatpuri.amfu@gmail.com

रब्बी ज्वारी		आच्छादन जमिनीतून ६० ते ७० टक्के ओलावा बाष्पीभवनामुळे नाहीसा होतो. हा ओलावा टिकविण्यासाठी शेतातून काढलेले तण, तूरकाट्या यांचा वापर आच्छादनासाठी करावा. आच्छादन ज्वारी पेरल्यापासून ५० दिवसांच्या आत टाकणे महत्वाचे आहे. आच्छादनामुळे उत्पादनात १४ टक्क्यापर्यंत वाढ होते.
रब्बी मका		रब्बी मका पिकास नत्र खताचा उर्वरित दुसरा हप्ता (युरिया १६ किलो) पेरणीनंतर ३० दिवसांनी व तिसरा हप्ता (युरिया १६ किलो) पेरणीनंतर ४०-४५ दिवसांनी द्यावा.
गहू		बागायती उशिरा पेरणी बागायती गव्हाच्या वेळेवर पेरणीसाठी नोव्हेंबर महिन्याचा पहिला पंधरवडा ही शिफारस असली, तरी ऊस तोडणीनंतर, तसेच खरीप पिकांच्या काढणीस उशीर होण्याने गहू पिकाची लागवड उशिरा करावी लागते. बागायत गव्हाच्या उशिरा पेरणीची शिफारस ही १६ नोव्हेंबर ते १५ डिसेंबर या कालावधीसाठी आहे. मात्र, काही ठिकाणी १५ डिसेंबरनंतरही गव्हाची पेरणी केली जाते. वास्तविक १५ नोव्हेंबरनंतर पेरणी केलेल्या प्रत्येक उशिराच्या पंधरवड्यात गव्हाची पेरणी केल्याने एकरी १ क्विंटल उत्पादन कमी मिळते. गव्हाच्या बागायती उशिरा पेरणीसाठी एनआयएडब्ल्यू-३४, एकेएडब्ल्यू-४६२७, फुले समाधान (एनआयएडब्ल्यू-१९९४) या जातींची निवड करावी. एकरी ५० ते ६० किलो बियाणे वापरावे. पेरणीपूर्वी प्रति किलो बियाण्यास ३ ग्रॅम कॅप्टन किंवा थायरमची प्रक्रिया करावी. त्यानंतर १५ मिनिटांनी प्रति दहा किलो बियाण्यास २५० ग्रॅम अॅझोटोबॅक्टर आणि २५० ग्रॅम पीएसबी जिवाणू संवर्धकाची प्रक्रिया करावी. बागायती उशिरा पेरणीसाठी दोन ओळीत १८ सें.मी. अंतर ठेऊन रासायनिक खतांच्या पहिल्या हप्त्यासह दोन चाड्याच्या पाभरीने पेरणी करावी. पेरणी ५ ते ६ सें.मी. खोल करावी. त्यामुळे उगवण चांगली होते. पेरणी दक्षिणोत्तर करावी. गव्हाची पेरणी उभी-आडवी न करता, एकेरी करावी. म्हणजे आंतरमशागत करणे सोपे जाते. बियाणे झाकण्यासाठी कुळव उलटा करून चालवावा, म्हणजे बी व्यवस्थित दबून झाकले जाते. जमिनीचा उतार लक्षात घेऊन गव्हासाठी २.५ ते ४ मीटर रुंद आणि ७ ते २५ मीटर लांब आकाराचे सारे पाडावेत.
हरभरा		हरभरा सारख्या संवेदनशील पिकांचे दंव प्रादुर्भावापासून संरक्षण करण्यासाठी, सल्फ्यूरिक ऍसिड @ 0.1% (1 लिटर H2SO4 1000 लिटर पाण्यात) किंवा थायोरिया @ 500 पीपीएम (500 ग्रॅम थायोरिया 1000 लिटर पाण्यात मिसळून) फवारणी करा. थंडीपासून हरभरा पिकाचे संरक्षण करण्यासाठी संध्याकाळच्या वेळी हलके व वारंवार पाणी / तुषार सिंचन च्या सहाय्याने द्यावे.
खरीप भात	कापणी / मळणी	भाताचे खोडकिडीपासून संरक्षण करण्यासाठी भाताची कापणी होताच नांगरट करून चौथे जाळावेत. कापणीच्या शेवटच्या टप्प्यात असलेल्या भात पिकास यंत्राच्या सहाय्याने कापणी केल्यास वेळेत व खर्चातही बचत होऊ शकते. कापलेला भात वाळण्यासाठी १-२ दिवस पसरून ठेवावा व नंतर मळणी करावी. चांगला उतारा मिळण्यासाठी मळणीयंत्र वापरावे. दाण्यातील ओलाव्याचे प्रमाण १० ते १२ टक्के होईपर्यंत भात वाळवावा. नंतर वाळवून कोरड्या, स्वच्छ व सुरक्षित जागी धान्याची साठवण करावी.
नाचणी	कापणी / मळणी	हवामानाच अंदाज लक्षात घेता पिक पक्क होताच लवकरात लवकर काढणी पूर्ण करावी. पिकांची काढणी कणसे खुडून किंवा जमिनीबरोबर कापणी करावी. कणसे चांगली वाळल्यानंतर कणसे बडवून मळणी करावी. धान्य स्वच्छ करून उन्हात चांगले वाळवून हवेशीर जागी साठवण करावी.
खुरासणी	कापणी / मळणी	परिपक्व झालेल्या (पिकाची पाने व बोंडे पूर्ण सुकलेले किंवा काही वेळातच पिवळ्या फुलांच्या पाकळ्या कोमेजून डोक्यावरून गळून पडतात) खुरासणी पिकाची कापणी करावी. पिक १२० ते १२५ दिवसांत तयार होत असल्याने पिकाची कापणी व मळणी योग्य वेळी करावी. कापणी केलेल्या पिकांना उन्हात चांगले वाळवून मगच मळणी करावी.

हवामान आधारीत कृषि सल्ला
ग्रामिण कृषि मौसम सेवा, ए.एम.एफ.यु., इगतपुरी,
विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि.
नाशिक.

दूरध्वनी : ०२५५३ २४४०३२

ईमेल: igatpuri.amfu@gmail.com

कापूस	बोंडे पकतेची अवस्था ते वेचणी	वेचणी करताना फक्त पूर्ण फुटलेली बोंडेच वेचावीत. जिरायती कपाशीमध्ये जास्तीत जास्त तीन ते चारवेळा वेचणी होऊ शकते. चौथ्या वेचणीच्या कापसाची प्रत चांगली राहत नाही, त्यामुळे चौथ्या वेचणीचा कापूस वेगळ्या ठिकाणी ठेवावा. शेवटच्या वेचणीच्या अगोदर इथरल १.२५ ते १.५ मि.ली. प्रति लिटर पाण्यात मिसळून फवारावे. ज्यामुळे पानगळ होऊन राहिलेली बोंडे लवकर फुटण्यास मदत होईल, दुबार पीक घ्यायचे असल्यास शेत लवकर उपलब्ध होईल. वेचणीनंतर कापूस तीन ते चार दिवस चांगला वाळवून घ्यावा. कापसाची वेगवेगळ्या जातींनुसार स्वच्छ वेचणी करावी. कापसाची स्वच्छ ठिकाणी साठवणूक करून प्रतवारीनुसार किंवा जातीनुसार विभागणी करावी. कापूस वेचणी आटोपल्यानंतर सर्व पन्हाट्या उपटून शेताबाहेर न्याव्यात व त्याचा कंपोस्ट खत तयार करण्यासाठी वापर करावा. जेणेकरून किडींच्या अवस्था नष्ट होतील.
द्राक्ष		<p><u>भुरी नियंत्रण</u></p> <p>फळछाटणीनंतर ६० दिवसांपूर्वीची स्थिती असलेल्या बागेत ट्रायझोल वर्गातील हेक्झाकोनॅझोल (५ एससी) १ मि.ली किंवा डायफेनोकोनॅझोल ०.७ मि.ली किंवा पॉलिऑक्सिन डी झिंक सॉल्ट (५ एससी) ०.६ मि.ली प्रति लिटर पाणी याप्रमाणे फवारणी घेता येईल.</p> <p>६०-९० दिवसांच्या कालावधीतील बागेमध्ये, सल्फर २ ग्रॅम अधिक कॅल्शियम क्लोराईड १.२ ग्रॅम प्रतिलिटर पाणी याप्रमाणे फवारणी करावी.</p> <p>मण्यात पाणी उतरल्यानंतरच्या अवस्थेतील बागेत सल्फर २ ग्रॅम अधिक कॅल्शियम नायट्रेट १.२ ग्रॅम प्रति लिटर पाणी याप्रमाणे फवारणी करावी.</p> <p>ऑपिलोमायसेस किसकॅलिस हे जैविक बुरशीनाशक भुरीविरुद्ध प्रभावी काम करते. त्यामुळे याचा नियमितपणे वापर चालू ठेवावा.</p> <p>फळधारणेनंतर भुरीचा अधिक प्रमाणात प्रादुर्भाव आढळून आल्यास, मेट्राफेनोन (५० एससी) ०.२५ मि.ली प्रति लिटर पाणी याप्रमाणे फवारणी करावी.</p> <p>(फवारणीपूर्वी राष्ट्रीय द्राक्ष संशोधन केंद्र, पुणे / कांदा व द्राक्ष संशोधन केंद्र, पिंपळगाव बसवंत यांच्या शिफारशीत माहिती नुसार काढणीपूर्व कालावधी अंतर पडताळून पाहणे अत्यंत आवश्यक आहे.)</p>
डाळिंब		डाळिंब बागेत वर्षातून एकच बहार धरावा. बहार धरल्यानंतर झाडाच्या आकारमानानुसार नियंत्रित फळे ठेवावीत. त्यामुळे फळांचा आकार वाढून दर्जेदार फळ उत्पादन शक्य होते.
आंबा		गावठी व अनुत्पादक झाडांचे सुधारित जातींमध्ये रुपांतर करण्यासाठी ,आंब्याची झाडे नोव्हेंबर ते डिसेंबर या कालावधीमध्ये जमिनीपासून २ मी .उंचीवर छाटून ,फांदीवरील नवीन फुटव्यांवर अनुक्रमे फेब्रुवारी ते मार्च या महिन्यामध्ये केशर वाणाचे पाचर कलम करावे.
कादा		रब्बी कांदा पिकाच्या रोपवाटिकेत तण नियंत्रण व जमिनीतील ओलावा टिकवण्यासाठी निंदनी व कोळपणी करावी. रब्बी हंगामाचा कांदा पुनर्लागवडीपूर्वी १५ दिवस अगोदर गंधक हेक्टरी ४५ किलो या प्रमाणात जिप्सम किंवा गंधकाच्या स्वरूपात मातीत मिसळावे.
टोमॅटो		<u>तण नियंत्रण</u> टोमॅटो पुनर्लागवडीनंतर आवश्यकतेनुसार खुरपण्या करून पीक तणविरहित ठेवावे. टोमॅटोच्या पिकात तणनाशकाचा वापर करावयाचा झाल्यास, रोपांच्या पुनर्लागवडीपूर्वी कोरड्या वाप्यात पेंडिमिथॅलिन (३० ईसी) १ लिटर प्रति एकर या प्रमाणात फवारणी करावी. फवारणीनंतर पाणी देऊन पुनर्लागवड करावी. अन्यथा पुनर्लागवडीनंतर १६ ते २० दिवसांनी मेट्रीब्युझीन (७० डब्ल्यूपी) या तणनाशकाची ३०० ग्रॅम प्रति एकर या प्रमाणात नॅपसॅक पंपाने फ्लॉट फॅन किंवा फ्लड जेट नोजल वापरून तणांवर फवारणी करावी. फवारणीवेळी जमिनीत पुरेसा ओलावा असावा.

हवामान आधारीत कृषि सल्ला
ग्रामीण कृषि मौसम सेवा, ए.एम.एफ.यु., इगतपुरी,
विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि.
नाशिक.

दूरध्वनी : ०२५५३ २४४०३२

ईमेल: igatpuri.amfu@gmail.com

पशुधन (गाय, म्हैस इ.)	जनावराना रात्री गोठ्यात ठेवावे आणि थंडीपासून बचाव करण्यासाठी गोठा कोरडा ठेवावा. लहान करडे/ कोकरे/ वासरे यांचे सध्याच्या थंडीपासून संरक्षण करणे गरजेचे आहे. त्याचबरोबर व्यायला आलेले जनावरांचीही काळजी घेणे गरजेचे आहे. त्यासाठी जनावरांच्या गोठ्यांना बारदान / शेडनेटचे पडदे लावावेत. तसेच गोठ्यामधील उष्णता टिकून राहण्यासाठी ५०० ते १००० व्हॅटचे बल्ब गोठ्यामध्ये कमी उंचीवर लावावीत. शक्य झाल्यास गोठ्यामध्ये शेकोटी पेटवावी. गाभण जनावरांना व छोट्या जनावरांना रात्रीच्या वेळी वाळलेले गवत/ कडबा/ गोणपाट यांची बिछायत टाकावी. गोठा कोरडा राहिल याची कटाक्षाने काळजी घ्यावी. त्यासाठी दर ८ ते १० दिवसांनी गोठ्यामध्ये चुना भुरभुरावा. थंडीचे प्रमाण जास्त वाढल्यास जनावरांच्या अंगावर गोणपाट बांधावे. विशेषतः गाभण गायी-म्हशींची जास्त काळजी घ्यावी. जनावरांना जास्तीत जास्त ऊर्जा मिळण्यासाठी जनावरांच्या आहारात शेंगदाणा पेंड/ सरळी पेंड यांचा वापर वाढवावा. शक्य असल्यास बायपास पेंड/ सरळी पेंड यांचा वापर वाढवावा. शक्य असल्यास बायपास फॅट व प्रथिनयुक्त आहार द्यावा. क्षार व जीवनसत्त्वांचे मिश्रण वाढवावे. सकाळच्या वेळी हिरवा चारा व रात्रीच्या वेळी वाळलेला चारा द्यावा. चराऊ जनावरांना चरण्यासाठी नेताना सकाळी उशिरा न्यावे, जेणेकरून गवतावर दहिवर नसेल. गोगलगाईचा प्रादुर्भाव असलेल्या ठिकाणी जनावरे चरावयास नेऊ नयेत.
शेळी	नोव्हेंबर व डिसेंबरमधील शेळ्यांतील व्यवस्थापन पैदाशीचे बोकड शेळ्यांपासून वेगळे ठेवावेत. विणाऱ्या शेळ्यांसाठी गोठ्यात स्वतंत्र व्यवस्था करावी. गाभण जनावरांचा आहार व आरोग्यावर लक्ष ठेवावे.
मेंढी	नोव्हेंबरमधील मेंढ्यांतील व्यवस्थापन थंड हवेपासून कळपाचे संरक्षण करावे. नवजात कोकरांना व मेंढ्यांचे थंडीपासून संरक्षण करावे. कोकरांचे शारीरिक वजन घेऊन नोंदी ठेवाव्यात. गाभण मेंढ्या व मेंढेनरांना ४०० ग्रॅम पशुखाद्य खाऊ घालावे.
कुक्कुटपालन	कोंबड्यांना लागणारी जागा पक्षाचे वय बसण्याची जागा पाण्याचीभांडी ठेवण्याची जागा खाद्याचीभांडी ठेवण्याची जागा ० ते ६ आठवडे ०.५० चौ. फूट १ / ४ इंच १ इंच ७ ते १२ आठवडे १.५० चौ. फूट १ / २ इंच २ इंच १२ ते १७ आठवडे १.५० चौ. फूट ३ / ४ इंच ३ इंच १७ आठवड्यांवरील २ चौ. फूट १ इंच ४ इंच कुक्कुटपालनात, शेडमध्ये कृत्रिम प्रकाश देऊन पिल्ले गरम ठेवा.

स्त्रोत:

- १) हवामान पूर्वानुमान : प्रादेशिक हवामान पूर्वानुमान केंद्र, मुंबई.
- २) मागील हवामान : ग्रामीण कृषि मौसम विभाग वेधशाळा विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि. नाशिक.

ठिकाण : विक्रसंके, इगतपुरी
दिनांक : ०६.१२.२०२४

स्वाक्षरीत/-
प्रमुख अन्वेषक, ग्राकूमौसे, एएमएफयु,
इगतपुरी
तथा सहयोगी संशोधन संचालक,
वि.कृ.सं.के., इगतपुरी, जि. नाशिक